

VÄLIKYSYMYS KOULUTUKSEN TASA-ARVOSTA

Eduskunnalle

Suomen menestystarina on kertomus tasa-arvoisesta ja laadukkaasta koulutuksesta, joka on nostanut kansakuntamme köyhyydestä. Suomi on rakennettu sillä ajatuksella, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia ja menestyä kotitaustasta riippumatta. Peruskoulu on suuri historiallinen saavutus.

Hallitus rankaisee lapsia, nuoria ja opiskelijoita leikkaamalla koulutuksesta, vaikka juuri he rakentavat maamme tulevaisuuden. Viime kauden koulutusleikkausten jälkeen puolueet antoivat koulutuslupauksen - lupauksen siitä, ettei koulutuksesta enää leikata euroakaan. Tämän lupauksen Sipilän hallitus on rikkonut leikkaamalla ennen näkemättömällä tavalla kouluilta, opettajilta, lapsilta ja opiskelijoilta.

Hallituksen viimeaikaiset rajalliset ja kertaluonteiset paikkausrahat eivät riitä korjaamaan mittavia ja pysyviä leikkauksia. Leikkaukset vaarantavat lasten tasa-arvoiset mahdollisuudet hyvään koulutukseen, vaikka Suomen tulevaisuus nojaa laadukkaaseen koulutukseen ja korkeaan osaamiseen. Hallitus ei ole ryhtynyt toimiin pitkään jatkuneesta eriarvoisuuskehityksestä huolimatta.

Sipilän hallitus suhtautuu koulutuksen tasa-arvon ylläpitämiseen välinpitämättömästi, eikä oppimiserojen tasaaminen ole sen työlistalla. Hallitus on unohtanut koulujen arjen, jossa väsyneet opettajat yrittävät antaa laadukasta opetusta kasvaville lapsiryhmille. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden sijoitus yleisopetuksen ryhmään vaatisi riittävästi ammattilaisia opetuksen avuksi.

Hallituksen välinpitämättömyys näkyy jo lainvalmistelutyössä, josta puuttuvat lapsi-, sukupuolivaikutus- ja yhdenvertaisuusarviot. Jos vaikutusarviot olisi tehty huolella, hallitus

olisi huomannut, että sen leikkaukset kasautuvat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja perheisiin.

Korkealaatuisella varhaiskasvatuksella on pitkälle meneviä positiivisia vaikutuksia lasten oppimiseen ja sosiaalisiin taitoihin aina teini-ikään asti. Hallituksen politiikan seurauksena lapsen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen on lapsen huoltajien tilanteesta ja kotikunnasta riippuvainen, mikä kasvattaa varhaiskasvatuksen eriarvoistumista. Merkittävä ongelma, etenkin pääkaupunkiseudulla on riittämätön määrä päteviä lastentarhanopettajia niin suomen- kuin ruotsinkielisissä päiväkodeissa.

Peruskoulu on pulassa. Nuorten ja lasten pahoinvointi kasautuu ja kouluttamattomuus periytyy. Hallituksen leikkaukset ovat kasautuneet niille lapsille ja nuorille, joilla on jo valmiiksi vaikeuksia koulussa ja opinnoissa. Koululaisten oppimistulokset ovat laskussa, ja heikosti menestyvien oppilaiden määrä on voimakkaassa kasvussa.

Sukupuolten väliset oppimiserot ovat OECD-maiden suurimmat. Joka kahdeksas poika ei osaa lukea kunnolla peruskoulun jälkeen. Oppimistuloksiin vaikuttavat sukupuolen lisäksi esimerkiksi perheen tulot ja vanhempien koulutustausta.

Suomalaisen koulun vahvuus on ollut yhtäläisten mahdollisuuksien luomisessa kaikille lapsille perhetaustasta riippumatta. Tutkimusten mukaan perheen sosioekonominen tausta vaikuttaa entistä enemmän koulumenestykseen.

Myös alueiden ja eri kuntien väliset erot ovat kasvaneet, ja kaupunkien sisälle on syntynyt huono-osaisuuden taskuja. Osa kunnista on pystynyt paikkaamaan hallituksen tekemät leikkaukset, mutta osa on joutunut toteuttamaan ne sellaisenaan ja vähentänyt lähiopetusta sekä rajannut lasten pääsyä varhaiskasvatukseen. Perusopetusta on vähennetty 32 prosentissa kuntia vuonna 2016. Erot opetustuntien määrissä saattavat olla jopa puoli kouluvuotta yhdeksän vuoden aikana.

Hyvä lähipäiväkoti ja lähikoulu ovat avainasemassa koulutuksellisen tasa-arvon turvaamisessa. Eriarvoisuus kasvaa, jos tietyt perheet valitsevat oman lähikoulun sijasta toisen koulun lapsilleen. Positiivisen erityiskohtelun ja asuntopolitiikan avulla voidaan vahvistaa päiväkoteja ja kouluja. Alueilla, jossa sosioekonomiset erot ovat suuret, voi syntyä

ongelmia, kun varakkaammat ja korkeammin koulutetut perheet jättävät valitsematta lähipäiväkodin tai -koulun.

Hallituksen korkeakoululeikkaukset ovat osuneet myös opettajankoulutukseen, vaikka juuri korkeasti koulutetut opettajat ovat peruskoulumme menestystarinan sankareita. Tulevien opettajien saama lähiopetus on vähentynyt merkittävästi ja massaluennot ovat yleistyneet. Samalla monella paikkakunnalla on pula pätevistä opettajista.

Koulutusleikkaukset osuivat voimalla ammatilliseen koulutukseen. Koulutuksen järjestäjät ovat erittäin tiukassa taloustilanteessa, mikä väistämättä näkyy koulutuksen laadussa ja lopulta ammattiin opiskelevien osaamisessa. Hallitus vei ensin rahat ja edellytti sen jälkeen mittavaa uudistusta. Nyt nuoret jätetään ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä yksin työpaikoille, kun opettajia on jouduttu irtisanomaan. Lähiopetuksen määrää tulisi lisätä, ei vähentää, jotta koulupudokkuus vähenisi. Hallituksen leikkaukset iskevät erityisen kovaa pieniin ja haavoittuvaisiin toisen asteen yksiköihin. Ammatillisen koulutuksen säästöt tulevat johtamaan alueelliseen epäarvoistumiseen, kun koulutuspaikkoja vähennetään ja opetuspisteitä suljetaan pienemmiltä paikkakunnilta.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen kustannukset ovat monelle kohtuuttomat. Kirjojen ja työvälineiden ostaminen pakottaa osan nuorista keskeyttämään opintonsa. Joka kuudes ammattiin opiskeleva on turvautunut pikavippeihin taloudellisessa ahdingossaan.

Hallitus on leikannut eniten opiskelijoilta. Opiskelusta on tullut entistä lainapainotteisempaa, ja opintorahan leikkaus vie monelta mahdollisuuden opiskella. Akateemisen vanhemman lapsi päätyy yliopistoon opiskelemaan lähes seitsemän kertaa useammin kuin ei-akateemisen vanhemman lapsi. Lisäksi monen vähemmistöryhmän edustus on suomalaisissa korkeakouluissa vähäistä.

Korkeakoulutuksen taso on laskenut hallituksen tekemien rajujen leikkausten myötä. Myös käytännön osaamista vaativilla aloilla on siirrytty yhä enemmän omaehtoiseen verkko-opiskeluun. Kun koulutuksen laadusta tingitään, tingitään osaamisesta. Vahva perusrahoitus on keskeinen keino varmistaa korkeatasoinen koulutus ja toteuttaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen autonomiaa. Laadukkaan koulutuksen saaneet, osaavat työntekijät, ovat korvaamattoman tärkeitä elinkeinoelämälle ja maamme kilpailukyvyille.

Talouspolitiikan arviointineuvosto esitti äskettäin raportissaan huolensa Suomen laskevasta koulutustasosta ja vaati hallitusta lisäämään koulutusta kaikilla tasoilla. Arviointineuvosto korosti, että koulutus on paitsi yksilölle myös yhteiskunnalle kannattava investointi ja ilman toisen asteen tutkintoa jäävien määrä pitää kääntää laskuun.

Koulutuksen tasa-arvo tarkoittaa sitä, että lapsia joilla menee heikommin, autetaan pysymään mukana opetuksessa. Tarvitsemme kohdennettuja palveluita sekä lisäpanostusta ihmisiin ja alueilla, joilla menee huonommin. Mitä aikaisemmassa vaiheessa lasta ja vanhempia voidaan tukea, sitä paremmat ovat tulokset.

Tehokkain tapa parantaa oppimistuloksia ja pysäyttää luisuminen suurta lasten välistä eriarvoisuutta on ennaltaehkäisy ja peruspalveluista huolehtiminen. Se ei onnistu vain kärkihankkeilla ja projektirahalla, vaan pitkäjänteisen ja riittävän perusrahoituksen turvaamisella. Silloin tutulla lastentarhanopettajalla on aikaa kuunnella pienen ihmisen huolia, koululainen saa tarvitsemaansa tuen ja ammattiin opiskeleva riittävästi lähiopetusta.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mihin kiireellisiin toimiin hallitus ryhtyy kouluttamattomuuden periytyminen ehkäisemiseksi?

Millä kiireellisillä toimilla hallitus korjaa suomalaisten lasten ja nuorten koulutuksen tasa-arvon?

Miten hallitus varmistaa, että kaikki lapset saavat tasa-arvoisesti laadukasta varhaiskasvatusta?

Mitä hallitus aikoo tehdä sen turvaamiseksi, että syrjäytetyt nuoret pystyvät suorittamaan toisen asteen tutkinnon?

Miten hallitus aikoo turvata osaavan työvoiman riittävyyden, kun ammatillisesta koulutuksesta on vähennetty aloituspaikkoja ja lähiopetusta?

Miten hallitus varmistaa, että kaikilla halukkailla on varaa opiskella perhetaustasta riippumatta?

Helsingissä 9.2.2018